ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿՅԱՆ

ԽՈՍՔ
ՅԱՎԻ ՈՒ ԱՓՍՈՍԱՆՔԻ

Առաջին անգամ երջանկահիշատակ Գարեգին Կաթողիկոսի անվանը հանդիպեցի սրանից 25 տարի առաջ, երբ գտնվում էի Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում: Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի և Կիլիկյան Կաթողիկոսության միջև եղած հակասությունները դեռ բավական ուժեղ էին և այդ իսկ պատճառով գաղութում տիրող խռովքներն ու իրարամերժությունները՝ զգալի: Եվ չնայած դրան, նկատում էի, որ նույնիսկ էջմիածնական շրջանակներում հարգանքով էր հնչում տեղի կիլիկյան թեմի առաջնորդ Գարեգին եպիսկոպոս Սարգսյանի անունը:

Անցան տարիներ, միջկաթողիկոսական վեճերն անհամեմատ մեղմացել էին, Գարեգին Սրբազանը հաճախ էր այցելում Մայր Աթոռ, հետևաբար հաճախ էր առիթ ընծայվում հանդիպելու հեռուներից ժամանած հյուրին: Պատահում էր, Վեհարանի սրահներում զրույցի էինք բռնվում գրականության, բանաստեղծության շուրջ: Խորապես գիտեր հայ գրականությունը, պոեզիան ու նաև՝ հայաստանյան գրողներին: Ունեինք ոչ միայն զրուցելու ընդհանուր նյութեր, այլև ընդհանուր բարեկամներ՝ Անդրանիկ Ծառուկյան, Մուշեղ Իշխան, Վահրամ Մավյան: Լայն մտահորիզոնի տեր անձնավորություն էր, խորացած էր ոչ միայն աստվածաբանության, այլև ժամանակակից աշխարհի բարդություններին, գիտական ու քաղաքական նորամուծությունների մեջ: Միևնույն ժամանակ պարզ ու անմիջական էր, մարդամոտ, նույնիսկ այն տարիներին, երբ արդեն Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոսն էր: Սա թե ինչու ես խորին գոհունակությամբ ընդունեցի Գարեգին Բ Կաթողիկոսի՝ Ս. Էջմիածնի գահին բարձրանալու իրողությունը:

Սակայն կարծում եմ, ինքը՝ նորընտիր Կաթողիկոսն էլ գիտակցում էր, որ իրեն վիճակվել է բավական դժվար մի կացություն: Հայաշխարհը կորցրել էր Վազգեն Առաջինին, այնպիսի մի Կաթողիկոսի, որ դեռ խորհրդային կյանքի ընդհանուր «անաստվածության» պայմաններում իր տեսքով, խոսքով ու խորքով, անհնար պահերին հնարը գտնելու իր իմաստնությամբ շահել էր ժողովրդի անսահման սերն ու մեծարանքը, դեռ իր կենդանության օրոք՝ սրբացվել: Ժողովրդի 1700 տարի տևող հավատալու, ապավինելու արդեն բնազդական դարձած պահանջը կարծես գոհացում էր գտնում Վազգեն Վեհափառի մեջ, տարածվում նրա անձի վրա: Եվ, ինչ խոսք, անասելի դժվար էր փոխարինել այդպիսի մի նախորդի: Գարեգին Բ Կաթողիկոսին վիճակվեց այդ դժվարին փորձությունը: Կար նաև մի այլ կարգի հանգամանք: Նորընտիր Կաթողիկոսն իր գահակալական պարտականությունը ստանձնեց հայաստանյան կյանքի շատ բարդ մի հանգուցակետում: Նրա՝ սփյուռքահայ մարդու հոգում տարիներ շարունակ սնված ու փայփայված երազանքը՝ ազատ ու

անկախ Հայաստանի ստեղծումը, վերջապես մարմին էր առել, պարուրել նրան անսահման բերկրանքով ու խանդավառությամբ: Մինչդեռ երկրաշարժ, 1992-1993 թթ. ձմեռներ տեսած, կարիքի մեջ տառապող, իշխանավորների ապիկար վարքուբարքից հիասթափված և դառնությամբ ու գայրույթով լցված հայրենի ժողովուրդն ի վիճակի չէր հասկանալու իր հոգևոր առաջնորդի այդ խանդավառությունը, լիասիրտ գնահատելու նրա մտավոր ու հոգևոր փայլուն կարողությունները, արժևորելու նրա ձգտումը՝ իր խոսքը Պատարագի նշխարի պես բաժանելու ժողովրդին: Կասկած չկա, եթե փոքր-ինչ բարելավվեր Հայաստանի վիճակը, ավելի երկար ու տևական հաղորդակցություն ստեղծվեր Ամենայն Հայոց Հայրապետի և նրա հայաստանաբնակ հոտի միջև, կստեղծվեր այդ փոխներթափանցումը, և Էջմիածնի նոր գահակալը ըստ արժանվույն կգնահատվեր ու կօրհնաբանվեր:

Ափսոս, հազար ափսոս, որ Հայոց 131-րդ Կաթողիկոսն այդքան վաղաժամ հեռացավ մեզանից, և այդքան ողբերգականորեն ընդհատվեց նրա խոսքը, որ շքեղորեն հնչում էր նրա շուրթերի վրա՝ ցուցադրելով հայ լեզվի և հայ մտքի մեծագանձ կարողությունները: Բարեբախտություն է, որ մնացին նրա ազգաշահ գործերը, բազում ու բազմազան աշխատությունները, նրա արտասովոր մտքի ու հայությամբ բաբախող հոգու գրավոր վկայությունները, որոնք շատ անելիք ունեն մեր այս նյութապաշտ, օրեցօր հայաթափվող ու ոգեթափվող ժամանակներում:

Երանծնդեան եւ վերազարթնքի Համազգական շարժումի այս օրերուն, մեր աղօթքին ու մտածումին սլաքը կ՚ուղղենք ու կը սեւեռենք մեր Հայրենիքին վրայ, որ ահա չորս տարիներէ ի վեր Աստուծոյ օրհնութեամբ եւ Հայ ժողովուրդի տքնաթափաւ, տաժանագին եւ հերոսական ջանքերովը մտած է նոր ճամբու մէջ, որ ազատութեան եւ անկախութե՛ան ճամբան է ժողովուրդի ինքնիշխան կամքով որոշելի եւ ընթանալի: Երջանիկ ենք որ կաթողիկոս ընտրուեցանք մեր ազատ ու անկախ Հայաստանի նոր Հանրապետութեան օրով: Անհուն սիրով եւ անսահման նուիրումի եւ ինքնընծայական զոհաբերութեամբ ու խոր յարգանքի զգացումներով կ՚ողջունենք մեր այս նոր ու պայծառ թուականն Հայոց արդի պատմութեան եւ կը մնանք ամբողջականօրէն զօրավիգ ասոր ամրացման եւ զարգացման:

ԳԱՐԵԳԻՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

«Էջմիածին», 1995, Զ.Է. Ջ 10: